

Forslag om endring av fagbeskrivelse og pensum i det semiobligatoriske faget komparativ rett

Våren 2019 ble det undervist i faget komparativ rett for første gang på vårt fakultet. Faget ble vedtatt et par år tidligere, men på grunn av manglende lærerressurser ble oppstarten utsatt.

Tilbakemeldingen fra studentene er gode. Pensumet i faget er likevel ikke optimalt. Da faget ble utarbeidet sto valget mellom Ole Landos bok *Kort indføring i komparativ ret* på dansk og utenlandsk litteratur på engelsk. Landos bok ble valgt som pensum fordi den er kortfattet. Utfordringen er at det er variasjon mellom kapitlene i boken med tanke på lengde og innhold.

Etter at faget komparativ rett ble vedtatt hos oss har ansatte på det juridiske fakultet i Bergen gitt ut en lærebok i komparativ rett for norske studenter. Boken *Comparing Legal Cultures* er skrevet på engelsk men ut fra et norsk perspektiv og med tanke på at den skal være en lærebok for norske studenter som har studert rettsvitenskap i noen år. Bidragsyterne er i første rekke ansatte ved norske juridiske fakultet som har meget gode kunnskaper i retten og rettskulturen i både Norge og landet de skriver om. Kapitlene i boken har en felles struktur. Jørn Øyrehagen Sunde presenterer i det første kapitlet en modell for rettskultur, som resten av kapitlene er baserte på. Hvert land blir behandlet over ca. 30 sider.

En ny utgave av boken kommer i januar 2020. Da blir boken supplert med nye kapitler, blant annet om amerikansk rett. Jeg vurderer boken som meget godt egnet som pensum. Min vurdering av boken baserer seg på at jeg har vært sensor i faget Komparativ rett og rettshistorie i Bergen i lang tid. Jeg har diskutert saken med Gunnar Eriksen, som har vært sensor i samme fag og han er enig. Vito de Lucia som underviser i komparativ rett hos oss er også enig i vurderingen. Utfordringen med boken er at det er bare plass til å behandle fem land. Det mest hensiktsmessige er å velge ut de to store rettstradisjonene civil law og common law representert ved de mest fremtredende representantene for tradisjonene, England (og Wales), USA, Frankrike og Tyskland. Det er etter mitt syn svært viktig at man velger to representanter fra hver tradisjon for å få frem likheter og ulikheter innad i tradisjonene og mellom tradisjonene. I dag er nordisk rett en del av fagbeskrivelsen og studentene forutsettes å ha avansert kunnskap om nordisk rett (det er en glipp at nordisk rett ikke nevnes under faglig innhold i gjeldende fagbeskrivelse). Dermed vil det være naturlig å ta inn kapitlet om Finland som det femte og siste kapitlet.

Utfordringen ved å bytte pensum er at det ikke blir plass til ikke-vestlige rettssystemer, slik som østasiatisk (kinesisk) og islamsk rett dersom vi skal beholde kravene om nordisk rett. I dag forutsetter vi at studentene har kunnskap om ikke-vestlige rettssystemer(-kulturer) og avansert kunnskap om nordisk rett. Argumentene for nordisk rett er at det er viktig å kjenne sine naboland og at nordisk rett er den typen av utenlandsk rett som jurister kommer i kontakt med i størst grad. Argumentene for å ta inn for eksempel kinesisk rett er at Kina er en viktig handelspartner og at kinesisk rett kommer til å få mer innflytelse i fremtiden. Kinesisk rett er basert på en annen forståelse av rett og forholdet mellom stat, individ og rett enn den vestlige rettskulturer legger til grunn. Samtidig er de store rettskulturelle forskjellene en utfordring for studentene og at man derfor må velge mellom en relativt overflatisk tilnærming eller å bruke mye tid på stoffet. Derfor mener jeg at selv om kunnskap om ikke-vestlig rett er viktig, veier hensynene til at faget skal danne en logisk helhet og til at studentene får tilstrekkelig kunnskap om de spørsmål som behandles tyngre.

Jeg har diskutert saken med Vito de Lucia, som underviser i faget, og han er enig.

Foreslåtte endringer (endringene er markert med rødt).

Komparativ rett (5 sp)

1. Faglig innhold

Komparativ rett er en inngangsport til forståelse og samarbeid mellom ulike rettssystemer. I komparativ rett beskriver, sammenligner og analyserer man ulike (nasjonale) rettssystemer. Formålet

er å lære hvordan ulike rettssystemer er bygget opp, herunder hvordan historiske, kulturelle og samfunnsmessige faktorer kan forklare likheter og forskjeller, samt hvilket samspill som finner sted mellom ulike rettssystemer. I tillegg gis en innføring i rettskomparativ metode.

I faget fokuseres på de kontinentaleuropeiske rettskretsene som de tyske og franske utgjør (altså *civil law*), og de engelske og amerikanske rettskretsene (*common law*) og den nordiske rettskretsen, representert av Finland. Faget omfatter også en introduksjon av enkelte ikke-vestlige rettssystemer, som østasiatisk og islamsk rett.

2. Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling har studenten:

- Avansert kunnskap om de sentrale trekkene ved og skillet mellom *civil law* og *common law*-systemer slik disse opptrer i amerikansk, engelsk, fransk og tysk rett
- Avansert kunnskap om nordisk rett
- God kunnskap om rettskomparativ metode. Kunnskap om hva en rettskultur er og hvordan den blir formet
- Kunnskap om ikke-vestlige rettssystemer, herunder østasiatisk og islamsk rett

Commented [AN1]: I am not certain that we should down-grade it.

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten

- Identifisere og diskutere likheter og forskjeller mellom ulike lands rett, herunder begrunne hvordan disse har oppstått
- Identifisere og diskutere særtrekk ved den norske rettskulturen og rettssystemet
- Bruke rettskomparativ metode begrepet rettskultur for å analysere karakteren av et visst lands rett

3. Pensum

Ole Lando: Kort indføring i komparativ ret, 3. utgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag: København 2009: Kapittel 1.1 punkt I og II (s. 25-47), kapittel 1.2 punkt I og II (s. 55-78), kapittel 1.4 (s. 101-145), kapittel 1.5 punkt I og II (s. 146-155), kapittel 1.6 (s. 157-171), kapittel 1.8 (s. 178-185), kapittel 2.1, kapittel 2.2, kapittel 2.3 (s. 187-212)

Dag Michalsen, "Internasjonaliseringens historie i norsk rett", Lov og Rett 2001 nr 8, s. 451-473, bare del 1 (s. 451-460)

Anna Nylund: «Mixing Past and Future — the Making of a Nordic Legal Culture 1850-2050», i Jørn Øyrehagen Sunde og Knut Einar Skodvin (red.), Rendezvous of European Legal Cultures. Fagbokforlaget: Bergen 2010, s. 167-181

Søren Koch, Knut Einar Skodvin, Jørn Øyrehagen Sunde (eds.), Comparing Legal Cultures, Fagbokforlaget: Bergen 2017, s. 13-23, 27-70, 131-158, 171-200, 285-310 + et nytt kapittel om USA. Sidetallene vil bli oppdatert når den nye utgaven er publisert.

NB! Ny utgave kommer i begynnelsen av år 2020.

Totalt ca. 175 sider.

Tromsø 16.5.2019

Anna Nylund